

Monumentnummer*: 510071

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 09 juni 1999
Kadaster deel/nr 82816/140

Woonplaats* Gemeente* Provincie*
Nieuw-Vennep Haarlemmermeer Noord-Holland

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Haarlemmermeer	AF			3622
Haarlemmermeer	AF			3351

Omschrijving**

Inleiding

De verlengde STOLPBOERDERIJ "Margaretha's Hoeve" met TBC-HUISJE, gelegen aan de Hoofdweg in Nieuw-Vennep in de Haarlemmermeerpolder, is de meest zuidelijk gelegen stolpboerderij van Noord-Holland. In de Haarlemmermeer vestigden zich vanaf de drooglegging in 1852 boeren uit heel Nederland. Zij bouwden doorgaans boerderijen van het type uit hun streek van herkomst. De eerste eigenaar van "Margaretha's Hoeve", Melis Spaans, was afkomstig uit het West-Friese Oudendijk. De keuze voor de bouw van een stolpboerderij lag daarom voor de hand. De huidige boerderij dateert uit 1880, nadat de eerste boerderij door brand was verwoest.

Door de liberalisering van het handelsverkeer en de stijging van de vraag uit het buitenland vond in de tweede helft van de 19e eeuw een explosieve groei van de landbouw plaats. Een gevolg was de toename van de gemiddelde bedrijfsgrootte. Uit aankoopakten uit 1854 is gebleken dat de "Margaretha's Hoeve" 60 ha groot was. In de Haarlemmermeer was er sprake van een gemengde bedrijfsvoering. Het gebied staat bekend om het vroege gebruik van grote landbouwmachines. Op de "Margaretha's Hoeve" stond rond 1860 één van de vijf stoomdorsmachines die de Haarlemmermeer rijk was. Voortkomend uit en samenhangend met het boerenbedrijf werd in de Haarlemmermeer in de twintigste eeuw ook de paardensport belangrijk. De familie Bulk, na de familie Spaans vanaf 1886 tot op de dag van vandaag (2007) eigenaar van "Margaretha's Hoeve", was bekend om zijn tuigpaarden.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Uit de bedrijfsvoering volgt de noodzaak tot de bouw van grote boerderijen, met in het bedrijfsgedeelte ruimte voor vee, werkpaarden, het opslaan van de oogst en landbouwmachines. In de Haarlemmermeer werden al deze functies onder één dak verenigd, waardoor in het eerste kwart van de twintigste eeuw een streekeigen boerderijtype met een basilicale opbouw en lichtkap ontstond. De "Margaretha's Hoeve" is een afgeleide variant van de stolpboerderij, maar in het bedrijfsgedeelte zijn al alle kenmerken van het latere Haarlemmermeerse boerderijtype aanwezig. Voor het woongedeelte geldt bij "Margaretha's Hoeve" ook dat men met zijn tijd meeding. De ruime opzet met het dakhuis en rijkere detaillering zijn kenmerkend voor de ontwikkelingen in de tweede helft van de 19e eeuw, toen wooncomfort en mode ook op het platteland belangrijker werden.

"Margaretha's Hoeve" is gelegen aan de westzijde van de Hoofdweg, die parallel loopt aan de Hoofdvaart. De Hoofdvaart is een belangrijk afwateringskanaal dat de Haarlemmermeer van noord naar zuid doorsnijdt. Voorheen werden ook landbouwproducten aan- en afgevoerd via de Hoofdvaart.

De boerderij staat met de nok haaks op de Hoofdweg en is aan de voorzijde daarvan gescheiden door een siertuin. Rondom de boerderij is een grindstrook en aan de linkerzijde (zuidzijde) een brede oprijlaan. Rechts voor het woongedeelte, aan de noordoostzijde, staat een TBC-huisje. In het verleden stond hierachter, recht tegenover de keuken, een bakstenen washok.

Omschrijving

"Margaretha's Hoeve" is een STOLPBOERDERIJ van het verlengde type. Daarmee wordt bedoeld dat er in het bedrijfsgedeelte aantal gekoppelde vierkantsconstructies zijn toegepast. Dit komt vaker voor bij de 19e eeuwse stolpboerderijen, waar in verband met de bedrijfsgrootte, een grotere hoeveelheid landbouwproducten moest worden opgeslagen. De boerderij heeft een hoog opgaand schilddak, gedekt met gesmoorde kruispannen, is opgetrokken in handvormbaksteen en heeft een witte gepleisterde plint. Voor de voorgevel is een fijner formaat baksteen gekozen en een knipvoeg toegepast.

Het woongedeelte heeft een symmetrische voorgevel (oostgevel) met dakhuis onder zinken steekkap. De gevel is door middel van pilasters in drie traveeën gedeeld en heeft zes schuifvensters, een kelderlicht en twee deuren met getoogd bovenlicht. De linker deur geeft toegang tot de korte gang, de rechter komt rechtstreeks uit in de grote kamer. Ook in het dakhuis is er een deur. De voorgevel heeft ter hoogte van de balklaag sierankers en eindigt in een gekorniste kroonlijst. De kroonlijst is ter plaatse van het dakhuis als cordonlijst doorgezet. In het dakhuis is er een tweede cordonlijst. De topgevel van het dakhuis heeft een rijk gesneden windveer met gietijzeren akroteria en topgevelbekroning.

De linker zijgevel (zuidgevel) heeft een (vernieuwde) dubbele deur naar de dars, twee betonnen stalvensters en een mestdeur ter plaatse van de koestal. Links een oorspronkelijk gietijzeren stalvenster. Getuige de bouwsporen was er in plaats van het raam geheel rechts een deur naar de lange gang van het voorhuis.

De rechter zijgevel (noordgevel) is voorzien van een niet-oorspronkelijk getoogd raam, een deur naar de lange gang, een niet-oorspronkelijk keukenraam, een keukendeur en vier oorspronkelijke gietijzeren stalvensters. Cementsporen in het metselwerk laten zien dat de waterpomp voorheen tegen de gevel stond, links van de deur naar de lange gang. Het rechter gedeelte van de gevel is vernieuwd na brand.

Het linker gedeelte van de achtergevel (westgevel) is voor de helft vernieuwd na brand. In het midden heeft de gevel zijn nog twee oorspronkelijke gietijzeren stalvensters en rechts daarvan, in het terugspringende gedeelte, de hoge darsdeuren. Deze zijn een keer

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

vernieuwd, maar aan de binnenzijde zijn restanten van het oorspronkelijke deurkozijn aanwezig. Geheel rechts een lagere niet-oorspronkelijke dubbele deur waarboven een oudere gemetselde toog.

INTERIEUR

De structuur van het woongedeelte wordt bepaald door een korte gang en drie kamers aan de voorzijde, met daarachter een lange gang over de volle breedte van de boerderij, evenwijdig aan de brandmuur. De korte gang leidde vanuit de voorgevel rechtstreeks naar het bedrijfs gedeelte, door een (nu dichtgemetselde) deur in de brandmuur. De lange gang liep van zijgevel naar zijgevel en had deuren aan beide uiteinden. In het woongedeelte zijn de oorspronkelijke paneeldeuren, raamkozijnen en lijstwerk nog grotendeels aanwezig.

Ter linkerzijde van de korte gang, aan de zuidoostzijde, is een kamer met een bedstedenkast, aan de rechterzijde liggen de twee andere kamers die onderling echter niet zijn verbonden. De grote kamer aan de noordzijde is vermoedelijk de oorspronkelijke keuken. Hier bevond zich de haard. In de voorgevel bevindt zich nog de deur naar buiten. De grote kamer is alleen via de lange gang bereikbaar. Centraal in het woongedeelte ligt de opkamer of "goeie kamer". Deze is vanuit de korte gang via een portaaltje bereikbaar. Rechts van het portaaltje is een bedstedekast, links een bergkast. De bergkast bestaat uit een diep gedeelte dat vanuit de korte gang geopend kan worden en een ondiep gedeelte dat vanuit de lange gang kan worden geopend. De diepe kast is voorzien van oorspronkelijke verf in de kleur blauw en heeft planken en geprofileerde deurtjes. De ondiepe kast heeft eveneens restanten van de blauwe verf en diende vermoedelijk als provisiekast. Naast de provisiekast is de deur naar de kelder. De kelder heeft gemetselde troggewelven tussen houten balken. De oorspronkelijke "weeg" (waarop de kaas werd gelegd) is nog aanwezig. Naast de kelderdeur bevindt zich de oorspronkelijke trap naar de verdieping. Achter de trap, terzijde van de oorspronkelijke haardplaats in de grote voorkamer, zou zich nog de bakoven bevinden. Deze is door een houten paneel aan het zicht onttrokken.

Op de verdieping bevindt zich in het dakhuis een slaapkamer. Op de overloop, aan de oostzijde van de brandmuur, staan gebintstijlen die in feite behoren tot de houtconstructie van het bedrijfs gedeelte. Bijzonder zijn ook de deuren in de brandmuur in de kamers aan de noord- en de zuidzijde, waarmee men de zijbeuken van het bedrijfs gedeelte kon bereiken. Deze houten deuren zouden zijn voorzien van een speciaal brandwerend materiaal. De deur aan de zuidzijde is nog alleen vanuit het bedrijfs gedeelte zichtbaar.

De centrale ruimte van het bedrijfs gedeelte wordt gedomineerd door een, vrijwel intacte, verlengde vierkantsconstructie, bestaande uit drieënhalftasvak met parallel daaraan, aan de zuidzijde, de dars. De dars kon via de hoge deuren aan de achterzijde worden bereikt, zodat volle oogstwagens naar binnen konden rijden om de tasvakken te vullen. De oorspronkelijke klinkervloer in de dars is nog aanwezig. De verlengde vierkantconstructie bestaat uit acht vierkantstijlen met daarnaast aan de zuidzijde de vier gebintstijlen van de dars. De tasvakken van de vierkanten zijn voorzien van tussenbalken waardoor zolderingen ontstaan. Aan de bovenzijde zijn de stijlen door dekbalken (bintbalken) gekoppeld. De vierkantstijlen hebben dubbele zwingen, de gebintstijlen van de dars zijn voorzien van enkelvoudige schoren. In de nok lopen gekruiste haanhouten. De houtconstructie loopt door de brandmuur heen tot in het woongedeelte, waar zich een tweetal vierkantstijlen en één gebintstijl bevinden.

De brandmuur heeft een aantal opvallende details: de twee deuren naar het woongedeelte ter hoogte van de zijbeuken, de sierankers waarmee de vloerbalken van het woongedeelte zijn verankerd en de dichtgemetselde deur naar de korte gang. Ter hoogte van de tasvakken is de brandmuur op vier plaatsen verstevigd met steunberen, dit om doorbuiging te voorkomen wanneer de tasvakken gevuld waren.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Het bedrijfsgedeelte heeft twee lage zijbeuken, waarvan de noordelijke geen monumentale waarden bevat. De ruimte die nu als keuken in gebruik is heeft deze functie wel al zeer lange tijd gehad. De zuidelijke beuk is verdeeld in een drietal ruimtes. Van voor naar achteren zijn dit een niet-monumentale badkamer, een koestal en een opslagruimte die ondermeer als winkeltje, spoelhok en tuigkamer in gebruik is geweest. De badkamer is alleen vanuit het woongedeelte bereikbaar. Er zou zich hier voorheen een knechtenwoning hebben bevonden. Dit gegeven laat zich echter niet goed verenigen met de functie en datering van de dubbele deur die zich hier in de zuidgevel bevindt. Deze deur vormt een tweede doorgang naar de dars, van waaruit de lege oogstwagens na het vullen van de tassen konden uitrijden. In de koestal stonden, naar Zuid-Hollands gebruik, de koeien met de kop naar de binnenzijde van het achterhuis. De betonnen stalramen en de voer- en mestgangen uit vermoedelijk het midden van de twintigste eeuw, zijn nog aanwezig. Het spoelhok heeft een betonnen spoelbak en is bijzonder vanwege de oorspronkelijke houten wanden waarmee het van de dars is afgescheiden.

Voor de boerderij staat een houten TBC -HUISJE met een nog geheel intact zijnd draaimechaniek. Het huisje is uit stijl- en regelwerk met houten kraaldelen opgetrokken en voorzien van een zadeldak met geschulpte windveer en schoren en aan de achterzijde een houten pinakel. De voorzijde van het huisje heeft een dubbele deur en ramen met getoogde bovenzijde en ook in de zijgevels zijn raampjes aanwezig.

Waardering

De uit 1880 daterende verlengde STOLPBOERDERIJ "Margaretha's Hoeve" met TBC-HUISJE is van algemeen belang uit cultuur- en architectuurhistorisch oogpunt vanwege:

- het gaaf bewaarde exterieur als monumentale bakstenen stolpboerderij onder een hoog met kruispannen gedekt schilddak en de statige voorgevel met het dakhuis met de rijk gesneden windveer en gietijzeren ornamenten;
- het gaaf bewaarde interieur van het bedrijfsgedeelte met vrijwel volledig aanwezige houtconstructie bestaande uit een verlengde vierkantconstructie met parallelle dars en twee lagere zijbeuken, die samenhangt met de voor die tijd moderne en grootschalige Haarlemmermeerse bedrijfsvoering;
- de gaaf bewaarde indeling van het woongedeelte met korte en lange gang en drie kamers en de bijzondere elementen als paneeldeuren, vensterramen en -kozijnen, lijsten, bedstedenkasten, de provisie- en bergkast met de oorspronkelijke blauwe verflaag, de kelder, vermoedelijke bakoven achter de oorspronkelijke trap en op de verdieping de deuren naar het bedrijfsgedeelte;
- het gave TBC-huisje met geheel intact draaimechaniek;
- de ligging aan de Hoofdvaart in het open polderland van de Haarlemmermeer.

Hoofdcategorie

Boerderijen, molens en bedrijven

Subcategorie

Boerderij (M)

Functie

Boerderij(M1)

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument